

УДК342.7/9(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.67>

Радчук А.А.

кандидат юридичних наук,

голова Одеського окружного адміністративного суду

ORCID ID: 0009-0004-0786-815X

ФОРМИ І МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Сучасна ситуація в Україні, пов'язана з тривалим військовим конфліктом, обумовлює необхідність глибокого дослідження нормативних засад забезпечення прав військовослужбовців. Питання захисту прав та свобод військових стає особливо актуальним в умовах воєнного стану, коли виникає потреба в спеціальному правовому регулюванні їхньої діяльності та соціального захисту. Військовослужбовці, будучи основним гарантом національної безпеки та територіальної цілісності держави, потребують особливих умов для виконання своїх обов'язків. Це вимагає наявності чітко визначених правових норм та механізмів, які забезпечують їхні права в особливий період. Забезпечення прав військовослужбовців під час воєнного стану включає в себе не тільки захист їхніх соціальних та економічних прав, але й адміністративно-правове забезпечення їх діяльності. Це вимагає розробки та впровадження ефективної системи публічного управління, що дозволяє максимально захистити права військових в умовах війни. Наукове дослідження даної теми сприяє формуванню нових підходів та рекомендацій щодо вдосконалення правового забезпечення військовослужбовців.

Огляд останніх досліджень. В основу нашого дослідження лягли наукові дослідження таких науковців, як В. Авер'янова, О. Бандурка, Ю. Битяка, М. Беланюк, С. Беньковського, П. Богуцького, В. Галунько, І. Гибалюк, Б. Головка, І. Голосніченка, С. Гончарука, О. Гущина, Є. Додіна, К. Драмаренко,

О. Зайчука, В. Зеленого, Р. Калюжного, Л. Кельмана, Л. Коваля, А. Комзюка, В. Колпакова, Т. Коломоєць, В. Котюкф, І. Коржа, В. Курило, Д. Лук'яновф, Н. Матузовф, О. Негодченко, М. Остапенко, Н. Оніщенко, В. Пашинського, В. Петкова, В. Погорілко, П. Рабіновича, А. Селіванова, С. Скуріхіна, М. Хавронюка, Ю. Шайгородського М. Шульги, В. Шульгіна, І. Шопіної, В. Яценка та інших. Однак, свою увагу звертали на загальні положення адміністративного, військового права, або аналізувати більш загальні, суміжні чи спеціальні виклики.

Мета статті полягає в тому щоб дослідити форми і методи публічного адміністрування забезпечення прав військовослужбовців під час військового стану.

Виклад основних положень. Побудова цілісної та незалежної системи публічного управління, що забезпечить ефективну роботу держави в умовах війни та післявоєнний період потребує певних наукових досліджень. З цього приводу, М. Миколок зазначав, що на сьогоднішній день не втрачає актуальність питання вирішення ключових проблем публічного управління в Україні та робота в напрямку побудови цілісної та незалежної системи публічного управління, створення системи ефективного фінансового менеджменту, розробка системи відповідальності за порушення, забезпечення високого професійного рівня кадрів, підвищення якості надання послуг в сфері публічного управління, тощо. Але, війна внесла власні корективи і тепер на перший план вийшло забезпечення ефектив-

ної роботи публічного управління в умовах війни з урахуванням нових ризиків та обставин. Серед ключових факторів, які сьогодні сприяють підвищенню ефективності роботи спеціалістів системи публічного управління можна виокремити: – впровадження можливості організації віддаленої роботи публічного службовця; – спрощення процедури прийому на роботу нових спеціалістів; – залучення на посади спеціалістів-військових у військово-цивільних адміністраціях; – організація підвищення кваліфікації спеціалістів з акцентом на роботі в реаліях війни. Позитивний вплив на сучасне функціонування публічного управління в Україні здійснили і проведені раніше децентралізаційні процеси, які забезпечують розширення повноважень і відповідальності органів місцевого самоврядування, надали громадам можливість самостійно вирішувати свої проблеми і контролювати якість наданих публічних послуг [1]. А. Нікітін зазначав, що в умовах воєнного стану зростає важливість оптимізації процесів управління державою. Це ставить нові виклики перед системою публічного адміністрування в Україні. Передусім необхідно налагодити ефективну взаємодію між органами державної влади в особі військових адміністрацій і військового командування з органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства задля подолання наявних інституційних проблем, які не сприяють адаптації країни до умов воєнного стану. До таких проблем, зокрема, належать інституційні прогалини в нормативно-правовому забезпеченні адміністративно-територіальної реформи, неналежне із запізненням реагування органів місцевої влади на нагальні проблеми, пов'язані з евакуацією населення, проведенням мобілізаційних заходів, вивезенням матеріальних цінностей та службової документації, а також опортуністична поведінка окремої частини населення. Важливого значення в нинішніх умовах набуває формування в Україні нової системи адміністрування в державі з урахуванням актуальних потреб

воєнного стану та реалізація вкрай назрілих правових та організаційних управлінських заходів [2]. Механізм адміністративно-правового забезпечення представляє собою цілу систему де взаємодію елементів, саме тому є важливість синергії між різними гілками влади для досягнення ефективного управління у кризових умовах. Це, в свою чергу, вимагає чітких та ефективних процедур координації та координації дій між органами державної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства.

До складових елементів механізму адміністративно-правового регулювання відноситься: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження - джерело права; публічну адміністрацію; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм [3]. Форми діяльності публічної адміністрації – це зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, здійснене в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети – публічного забезпечення прав і свобод людини та громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства й держави. За характером і правовою формою діяльність суб'єктів публічної адміністрації поділяється на видання адміністративних актів: видання індивідуальних адміністративних актів; видання підзаконних нормативно-правових актів; укладання адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих адміністративних дій; здійснення матеріально-технічних операцій [4]. Тлумачний словник української мови розглядає «форму» як: тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом; спосіб

існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз; спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії [5.]. На думку проф. В. Галуцько, під формами діяльності слід розуміти врегульований нормами права зовнішній вияв упорядкувальних дій уповноважених органів, що спрямовані на розв'язання основних завдань і досягнення мети такої діяльності [6]. Тоді як методом визнається спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя; прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо); спосіб дії [7]. До методів адміністративної діяльності публічної адміністрації відносить: заохочення, переконання, примус і контроль [8]. В умовах сучасних військових конфліктів, особливо в контексті України, забезпечення

прав військовослужбовців стає ключовим елементом державної політики. Дослідження форм і методів публічного адміністрування в цьому контексті показало, що існує цілий ряд аспектів, які потребують уваги з боку як науковців, так і практиків.

Висновок. Отже, забезпечення прав військовослужбовців під час воєнного стану в Україні вимагає системного підходу, що охоплює як правові, так і організаційні аспекти. Це забезпечить ефективну роботу державного апарату та захист прав тих, хто стоїть на передовій у боротьбі за національну безпеку та суверенітет країни. Дослідження форм і методів публічного адміністрування в цьому контексті показало, що існує цілий ряд аспектів, які потребують уваги з боку як науковців, так і практиків.

Анотація

В статті досліджено форми і методи публічного адміністрування забезпечення прав військовослужбовців під час військового стану. Сучасна ситуація в Україні, пов'язана з тривалим військовим конфліктом, обумовлює необхідність глибокого дослідження нормативних засад забезпечення прав військовослужбовців. Питання захисту прав та свобод військових стає особливо актуальним в умовах воєнного стану, коли виникає потреба в спеціальному правовому регулюванні їхньої діяльності та соціального захисту. Військовослужбовці, будучи основним гарантом національної безпеки та територіальної цілісності держави, потребують особливих умов для виконання своїх обов'язків. Це вимагає наявності чітко визначених правових норм та механізмів, які забезпечують їхні права в особливий період. Забезпечення прав військовослужбовців під час воєнного стану включає в себе не тільки захист їхніх соціальних та економічних прав, але й адміністративно-правове забезпечення їх діяльності. Це вимагає розробки та впровадження ефективної системи публічного управління, що дозволяє максимально захистити права військових в умовах війни. Наукове дослідження даної теми сприяє формуванню нових підходів та рекомендацій щодо вдосконалення правового забезпечення військовослужбовців.

Механізм адміністративно-правового забезпечення представляє собою цілу систему де взаємодію елементів, саме тому є важливість синергії між різними гілками влади для досягнення ефективного управління у кризових умовах. Це, в свою чергу, вимагає чітких та ефективних процедур комунікації та координації дій між органами державної влади, місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства.

Визначено, що забезпечення прав військовослужбовців під час воєнного стану в Україні вимагає системного підходу, що охоплює як правові, так і організаційні аспекти. Це забезпечить ефективну роботу державного апарату та захист прав тих, хто стоїть на передовій у боротьбі за національну безпеку та суверенітет країни. Дослідження форм і методів публічного адміністрування в цьому контексті показало, що існує цілий ряд аспектів, які потребують уваги з боку як науковців, так і практиків.

Ключові слова: військовослужбовці, адміністративно-правове забезпечення, методи, форми, права, Збройні Сили України.

Radchuk A.A. Forms and methods of public administration of ensuring the rights of military servants during martial state in Ukraine

Summary

The article examines the forms and methods of public administration of ensuring the rights of servicemen during martial law. The current situation in Ukraine, related to the long-term military conflict, necessitates an in-depth study of the regulatory framework for ensuring the rights of military personnel. The issue of protecting the rights and freedoms of the military becomes especially relevant in the conditions of martial law, when there is a need for special legal regulation of their activities and social protection. Military personnel, being the main guarantor of national security and territorial integrity of the state, need special conditions to perform their duties. This requires the presence of clearly defined legal norms and mechanisms that ensure their rights in a special period. Ensuring the rights of military personnel during martial law includes not only the protection of their social and economic rights, but also the administrative and legal provision of their activities. This requires the development and implementation of an effective system of public administration, which allows the maximum protection of the rights of the military in the conditions of war. Scientific research on this topic contributes to the formation of new approaches and recommendations for improving the legal protection of military personnel.

The mechanism of administrative and legal support represents a whole system where elements interact, which is why synergy between different branches of government is important to achieve effective management in crisis conditions. This, in turn, requires clear and effective procedures for communication and coordination of actions between state authorities, local self-government and civil society institutions.

It was determined that ensuring the rights of military personnel during martial law in Ukraine requires a systematic approach, covering both legal and organizational aspects. This will ensure the efficient operation of the state apparatus and the protection of the rights of those who are on the front lines of the struggle for national security and the country's sovereignty. The study of forms and methods of public administration in this context showed that there are a number of aspects that require attention from both scholars and practitioners.

Key words: military personnel, administrative and legal support, methods, forms, rights, Armed Forces of Ukraine.

Список використаних джерел:

1. Миколюк А. В. Публічне управління в умовах військового стану: питання ефективності. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Випуск 29. 2022. С.45-48
2. Нікітін А.А. Здійснення публічного адміністрування під час дії правового режиму воєнного стану: теоретичні та практичні аспекти. *Юридичний бюлетень*. Випуск. 27. 2022. 157-166
3. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття): монографія / за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон: Херсонська міська друкарня, 2010. С. 87-97. URL: <http://www.law-property.in.ua/images/books/aruvsu.pdf>
4. Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П та ін. Адміністративне право України. навчальний посібник у 2-х томах. Херсон. *ХМТ*. 2011. 178 с
5. Словник української мови: в 11 т. Т. 10: Т–Ф / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк. Київ: Наукова думка, 1979. 658 с
6. Галуцько В.М. Адміністративно-правове забезпечення слідчої діяльності в Україні. Дис. на здобут. докт. юр. наук. 12.00.07. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2017. 472с
7. Словник української мови: в 11 т. Т. 4: І–М / АН Української РСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; ред.: І. К. Білодід (голова) та ін.; ред.: А. А. Бурячок, П. П. Доценко. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с
8. Галуцько В. В., Курило В. І., Короед С. О., та ін. Адміністративне право України. т.1. Навчальний посібник. Херсон. Грінь Д.С. 2015. 72 с.